

Celnik, Hanna

Sprawozdanie z działalności Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji z pierwszego półrocza 2003 r.

Medycyna Nowożytna 10/1 - 2, 257-261

2003

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie z działalności Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji z pierwszego półrocza 2003 r.

Po śmierci dr. Wiesława Stembrowicza, wieloletniego przewodniczącego Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji, w listopadzie 2002 r. odbyły się wybory nowych władz Oddziału. Oddział liczy obecnie 36 osób.

Przewodniczącą została doc. dr hab. Zofia Podgórska-Klawe, wiceprzewodniczącą doc. dr hab. Bożena Urbanek, sekretarzem – lek. Hanna Celnik, skarbnikiem – mgr Hanna Bojczuk. W skład Komisji Rewizyjnej weszli: prof. dr hab. Anna Koźmińska-Kubarska, dr Halina Dusińska, mgr Zofia Lech.

Po ukonstytuowaniu się zarządu, pierwsze zebranie, w grudniu 2002 r., otworzyła swoim referatem pt. *Szpital Św. Jana Bożego w latach 1650–1944*, znawczyni historii dawnych szpitali warszawskich, doc. Z. Podgórska-Klawe. Referentka przedstawiła dzieje najstarszego, niestety całkowicie zniszczonego podczas okupacji niemieckiej, warszawskiego szpitala, założonego przez oo. Bonifratrów, Szpitala Św. Jana Bożego, usytuowanego przy istniejącym do dzisiaj kościele, u zbiegu ulic Konwiktorskiej i Bonifraterskiej. Z kolei doc. Bożena Urbanek przedstawiła referat *Opieka nad chorymi w szpitalach Bonifratrów*, uzupełniając nim wcześniej poruszany temat. Dyskusja, w gronie dziesięciu osób, była bardzo ożywiona. Poruszano zagadnienia dotyczące ówczesnych metod terapii psychiatrycznej, przyczyn umieszczania chorych psychicznie w szpitalach w okresie romantyzmu (wówczas „wariat” to przecież niejednokrotnie bohater dzieła literackiego). Zainteresowanie dyskusyjantów wzbudzał też stan majątkowy szpitali. Pytano, czy w stan ich posiadania wchodziły np. kamienice. W dyskusji brali udział: dr W. Suchodolski, mgr J. Mackiewicz, dr P. Szarejko, dr H. Celnik, doc. Z. Podgórska-Klawe, doc. B. Urbanek.

Doc. Z. Podgórska-Klawe, kończąc spotkanie, ustaliła termin następnych zebrań: drugi piątek każdego miesiąca. Postanowiono też, że regulacja składek członkowskich będzie odbywała się co miesiąc.

Następne zebranie, w styczniu 2003 r., związane było z pięćsetną rocznicą ukazania się pracy Josefa Gruenpecka (1473–1532), medyka, sekretarza cesarza Maksymiliana I, w owym czasie jednej z pierwszych prac, opisujących szczegółowo kilę. Referaty przedsta-

wiły lekarki, specjalistki dermatologii i wenerologii: dr Barbara Dziewulska – *Krótką historią kity*, dr Hanna Celnik – *Rok 1503: Josef Gruenpeck – dziennik choroby* i dr Maria Papée-Bieder *Wspomnienia o prof. Tadeuszu Chorążaku*.

Szesnastoosobowe grono zebranych podjęło ożywioną dyskusję, zapoczątkowaną przez mgr Z. Lech, która przedstawiła tezę, iż była przywędrowała do Europy z Półwyspu Arabskiego. Dyskutanci: doc Z. Podgórska-Klawe, dr J. Hornowski, dr B. Dziewulska, dr M. Papée-Bieder, dr P. Szarejko, dr H. Celnik wyrażali swoje opinie, dotyczące zagadnień poruszanych w referatach.

Zebranie w lutym 2003 poświęcono Polakom zesłanym na Syberię. Referaty wygłosili mgr Zofia Lech *Polacy na Syberii* oraz dr n. med. Jan Bohdan Gliński: *Wybrane sylwetki lekarzy zesłanych na Sybir*. Referat mgr Z. Lech oparty był na materiałach zawartych w wydanej niedawno książce jej autorstwa *Syberia Polską pachnąca*, zaś dr J. B. Glińskiego, na znanym nie tylko historykom medycyny, *Słowniku biograficznym lekarzy i farmaceutów ofiar II wojny światowej*, którego autorem jest dr Gliński. W spotkaniu wzięło udział 21 osób, wśród nich m.in. ksiądz Rektor Jerzy Skrabania, dyrektor wydawnictwa Verbinum (wydawca książki Z. Lech), Tatiana Chochłowa, kierownik biblioteki Rosyjskiego Ośrodka Kultury.

Mgr Z. Lech przedstawiła sytuację Polaków na Syberii w II połowie XIX w. oraz dokonania i losy niektórych z nich. Polacy przyczynili się wówczas do rozwoju infrastruktury tego ogromnego obszaru, niejako „udostępniając” Syberię światu: byli budowniczymi kolei syberyjskiej (m.in. Hieronim Kondratowicz z Sandomierza), która w 1916 r. miała długość 7500 km. Budowniczym Charbina (późniejszego Harbina) był inżynier Adam Szydłowski. Tobolsk, można z kolei, jak podała Z. Lech, określić jako miejsce ówczesnych sukcesów Polaków. W tamtych latach Francuzi określali nas, widząc działalność naszych rodaków na Syberii, jako naród ludzi starannych, inteligentnych, świetnie zorganizowanych i dbających o czystość.

Dr J. B. Gliński w interesujący sposób opowiedział o losach kilkunastu lekarzy, Polaków zesłanych na Sybir, m.in. prof. Leona Padlewskiego, znakomitego specjalisty bakteriologii i epidemiologii, zajmującego się dżumą, pod koniec życia dyrektora Instytutu Medycyny Doświadczalnej koło Kronstadu.

W dyskusji wzięli udział: doc. Z. Podgórska-Klawe, dr K. Mąkowska, dr M. Papée-Bieder, dr J. Hornowski, dr T. Kocon, dr J. B. Gliński, mgr Z. Lech, dr H. Celnik. Jedną z konkluzji brzmiała:

„zwycięstwo rewolucji październikowej spowodowane było m.in. nastawieniem Polaków przeciwko caratowi”. Stosunki narodowościowe w kolejnictwie carskiej Rosji przedstawiały się w ten sposób, iż maszyniści kolejowi rekrutowali się w 1/3 z Polaków. W czasie rewolucji utrudniali oni łączność kolejową armii Wrangla. W trakcie dyskusji podkreślano, iż istniały dwa nurty przymusowej emigracji na Syberię: skazańcy caratu, którzy podlegali pewnym regulacjom prawnym oraz wywiezieni po 1935 r., wobec których stosowano już tylko represje.

21 marca 2003 r. odbyło się specjalne zebranie Oddziału Warszawskiego PTHMiF, poświęcone 20-tej rocznicy wydania *Słownika Chronologicznego Dziejów Medycyny i Farmacji* autorstwa dr. Romana Dzierżanowskiego. Doc. Z. Podgórska-Klawe zaproponowała, by zebranie odbyło się w warszawskim Domu Lekarza Seniora, w którym obecnie mieszka autor *Słownika*..

Licznie zebrani (31 osób) goście wysłuchali referatów: mgr Hanny Bojczuk „Dr. Dzierżanowskiego Słownik Chronologiczny Dziejów Medycyny i Farmacji” oraz mgr Magdaleny Paciorek „Problematyka gruźlicy w latach 1918–1938 w Pamiętniku Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego”.

Mgr H. Bojczuk podkreśliła „mrówczą” pracę dr. Dzierżanowskiego nad *Słownikiem*..., niezwykle cennym dla współczesnych, a zapewne i przyszłych polskich historyków medycyny. Dr Roman Dzierżanowski w latach aktywnych zawodowo pracował jako specjalista chorób płuc, referat mgr M. Paciorek, związany z tą tematyką, spowodował dyskusję, dotyczącą sposobów leczenia gruźlicy w Polsce okresu międzywojennego. Niektórzy z dyskutantów wspominali swoje doświadczenia w leczeniu tej choroby, z okresu lat pięćdziesiątych XX w. Dyskutowali: doc. Z. Podgórska-Klawe, prof. A. Śródka, dr T. Życzyński, dr N. Mąkowska, dr K. Giżycka, dr W. Zawadzińska, dr H. Celnik.

Na spotkanie w maju 2003 r. przybyło 12 osób. Referaty przedstawili: dr n. med. Tadeusz Kocon *Lekarze-Rektorzy Uniwersytetu Warszawskiego* oraz mgr Anna Marek *Rozwój szpitalnictwa dziecięcego w prasie medycznej Królestwa Polskiego*.

Dr T. Kocon opowiedział o ciekawych losach prof. Jerzego Leopolda Modrakowskiego w latach 1926–1927 dziekana Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Warszawskiego, w 1939 r. wybranego do pełnienia funkcji Rektora tegoż Uniwersytetu oraz o działalności prof. Jana Mazurkiewicza, znanego psychiatry, w latach 1921–1922 Rektora UW w 1922–1923 prorektora tej uczelni.

Mgr Anna Marek przedstawiła początki rozwoju szpitali dziecięcych na terenach Królestwa Polskiego, nadmieniając, iż w 1860 r. „Gazeta Warszawska” poruszyła problem, czy należy budować szpitale dla dzieci. Następne, liczne polemiki na ten temat toczyły się głównie na łamach czasopisma „Klinika”, by po latach zaprzestano kwestionować potrzebę tworzenia takich szpitali. Pierwszą tego typu placówką na terenie Królestwa był warszawski Zakład Lecznicy dla Dzieci, stworzony przez Antoniego Sikorskiego, z siedzibą przy dawnej ulicy Solnej (dzisiejsze pogranicze Śródmieścia i Woli).

W dyskusji udział wzięli: dr P. Szarejko, dr J. Hornowski, dr R. Dzierżanowski, doc. Z. Podgórska-Klawe, dr H. Celnik.

Na zebraniu w kwietniu 2003 r. referaty przedstawili: dr Wojciech Suchodolski „Boje o historię medycyny w okresie stalinowskim”, zaś dr Tadeusz Kocon – dalszą część referatu *Lekarze- Rektorzcy Uniwersytetu Warszawskiego*.

Dr W. Suchodolski przybliżył stalinowską rzeczywistość nauczania historii medycyny w akademiach medycznych przedstawiając, jako przykład, sytuację w ówczesnej gdańskiej Akademii. Dr T. Kocon omówił sylwetki lekarzy – Rektorów UW: Józefa Polikarpa Brudzińskiego i Romana Michałowicza. Doc. Z. Podgórska-Klawe w bardzo interesujący sposób uzupełniła w dyskusji pierwszy z referatów, sięgając pamięcią do swoich osobistych wspomnień z młodzieńczych lat studiów.

13.06.2003 odbyło się kolejne zebranie, połączone ze spotkaniem Koła Historycznego Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego, którego przewodniczącą jest również doc. Zofia Podgórska-Klawe. Tematyka dotycząca wspomnianego wyżej Towarzystwa zdominowała spotkanie.

Mgr Joanna Mackiewicz przedstawiła opracowanie pt. *Członkowie Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego w latach 1820–1857. Pochodzenie, edukacja, rozwój drogi zawodowej*, a następnie mgr Hanna Bojczuk *Posiedzenia Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego w latach 1820–1857*.

W żywej dyskusji głos zabierał m.in. jeden z zaproszonych gości, Prezes Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego, doc. dr hab. n. med. Jerzy Jurkiewicz, rozważając czynniki, które doprowadziły do powstania Towarzystwa. Inni dyskutanci, m.in. doc. Z. Podgórska-Klawe, prof. Cz. Sielużycki, dr M. Papée-Bieder, dr A. Perzanowski, mgr J. Mackiewicz, mgr H. Bojczuk, w swoich wypowiedziach przytoczyli wiele ciekawych informacji dotyczących codziennego funkcjonowania ówczesnych lekarzy, np. lekarskiego, czy odświętnego, obowią-

zującego wówczas stroju. Mówili również o wpływach niemieckiej i francuskiej szkoły medycznej na rozwój medycyny w Polsce.

Przewodnicząca Oddziału Warszawskiego PTHMiF i Koła Historycznego TLW, doc. Zofia Podgórska-Klawe, podziękowała zebrany za udział w tegorocznych, cyklicznych zebraniach i, życząc wszystkim miłych wakacji, zaprosiła na następne spotkania, rozpoczynające się w październiku 2003 r.